

Remissvar över betänkandet För barn och unga i samhällsvård SOU 2023:66

Sammanfattning

Utredarna har presenterat ett gediget och genomtänkt arbete. Genomgående har utredarna på ett tydligt sätt lyft fram barnens perspektiv och rättigheter. Om utredningens förslag genomförs kommer de brister som idag finns i samhällsvården av placerade barn att i allt väsentligt minska och kvaliteten öka.

Tillstyrker förslaget att LVU-vård inte alltid ska inledas utanför det egna hemmet.

Vi välkomnar fokuset på nätverkshem.

Vi anser att familjehemmen ska genomgå en grundutbildning och kravet på grundutbildning för tillståndet därför är bra, dock tror vi inte att det är möjligt inom föreslagen tidsram.

Det saknas idag en tillfredsställande struktur för familjehemsutredningar.

Register för familjehem är efterlängtat, behövt och viktigt för barnens rättssäkerhet.

Vi stödjer förslaget att huvudmannskapet för TFCO åläggs SIS som en nationell samordnare vilket går i linje med SIS uppdrag att arbeta förebyggande och med efter vård. SIS har kompetensen för de mest svåra/utsatta barnen.

SAMS och SiSam anser vi utgör ett bra stöd för att säkerställa de placerade barnens obrutna skolgång.

Förslaget att socialtjänstens ansvar sträcker sig högre upp i den placerades ålder anser vi ger bättre förutsättningar att förbereda den unge på vuxenlivet.

Utöver utredarnas förslag så önskar vi ett nationellt verksamhetssystem för socialtjänsten som Socialstyrelsen förvaltar.

Ställningstaganden

4 Nationell styrning och uppföljning

Den nationella uppföljningen får inte leda till en ökad inlämning av statistik till Socialstyrelsen och en ökad arbetsbörda för kommunerna.

Vi föreslår, utöver utredarnas förslag, att man tar fram ett nationellt gemensamt verksamhetssystem för kommunernas socialtjänster som Socialstyrelsen förvaltar. Detta hade skapat en mer likvärdig handläggning över landet, ökat rättssäkerheten och då kan Socialstyrelsen i alla statistikdelar själva ta fram de uppgifter som behövs för den nationella statistiken inom socialtjänst. Statistikinlämning är en redan idag betungande arbetsuppgift för kommunernas socialtjänst.

Begreppet samhällsvård är bra.

5 Socialnämndens ansvar för en stärkt vårdkedja

Vi tillstyrker förslaget att ta bort att LVU-vård alltid ska inledas utanför det egna hemmet, då detta ibland leder till placeringar som inte är utifrån barnets eller den unges bästa.

Ett helhetsansvar, till exempel med skola och hälso- och sjukvård är bra och positivt.

6 Stärkt kvalitet i familjehemsvård

6.6.9 Utredning av familjehem

Förslaget att familjehemmen ska genomgå en grundutbildning och att det är ett krav för tillståndet är en viktig del i att öka kvaliteten. Men att grundutbildningen av familjehem ska genomföras under de sex månadernas utredningstid av familjehemmet ser vi inte som tidsmässigt möjligt. Det är en god ambition, men vi anser att det inom 12 månader är realistiskt för familjehemmen att genomföra och tillgodogöra sig sin grundutbildning.

Vi delar bilden som nämns återkommande att det saknas en tillfredsställande struktur för familjehemsutredningar. Nuvarande utredningar tenderar att kännas omoderna och fokusera för mycket på bakgrund istället för förmågor och risker hos det blivande familjehemmet. Vårt förslag är att Socialstyrelsen utarbetar en utredningsstruktur som grundar sig på BBIC och med frågor kring Familj och miljö samt Föräldraförmåga. På det sättet blir det automatiskt ett fokus på risk och skydd och familjehemsutredningen blir ett bra matchningsunderlag till barnets behov.

Vi gillar idén att införa en grundutredning så som de har i Norge och Danmark. I så fall är det viktigt att även bestämma eller ge vägledning kring omständigheter som kräver en ny grundutredning, till exempel vid skilsmässa, sjukskrivning eller nya barn i familjen.

6.6.18 Beslut om återkallelse av tillstånd får överklagas

Beslut om förbud mot att ta emot barn i sitt hem används aldrig eller sällan då det är oklart hur detta ska dokumenteras och hur ett sådant förbud blir känt för andra kommuner. Kommunerna behöver vägledning i hur ett förbudsbeslut för familjehem ska hanteras.

6.6.23 Förslag för att öka användandet av nätverkshem

Vi instämmer i att det finns många fördelar med att öka antalet nätverkshem. Det är bra för barnet och det gör också att andra familjehem frigörs för de barn där det inte är möjligt att placera i nätverket. I Alingsås har vi nyligen utarbetat en rutin som syftar till att öka antalet nätverksplaceringar. Vi har också, sedan ett år tillbaka, lagt till hur frågan om placering i nätverket har övervägts och dokumenterats i barnets utredning i vår egenkontroll.

6.6.24 Ökat stöd till familjehem

Bra att behovet av kvalificerat stöd, även utanför kontorstid, lyfts. Att rekrytering, utredning och handledning utförs av personer som saknar rätt kompetens upplever vi är ett problem framför allt hos de konsulentstödda företagen där man hittat sätt att kringgå att samtlig personal behöver vara socionomer eller ha annan likvärdig utbildning.

7 Register över familjehem för barn och unga

Äntligen! Detta är efterlängtad, behövt och viktigt för barnens rättssäkerhet.

8 Stärkt kvalitet i HVB och stödboende

8.9.1 SIS roll i vårdkedjan

Vi stödjer förslaget att huvudmannskapet för TFCO åläggs SIS som en nationell samordnare vilket går i linje med SIS uppdrag att arbeta förebyggande och med eftervård. SIS har kompetensen för de mest svåra/utsatta barnen. Det är inte möjligt för varje enskild kommun att tillhandahålla behandlingsfamiljer enligt TFCO, inte ens om kommunerna samverkar på området.

9 Tillgång till jämlik hälso- och sjukvård och tandvård

Detta är en viktig fråga och förslagen är genomtänkta och ökar de placerade barnens rätt till en jämlik hälso- och sjukvård och tandvård.

10 En väl fungerande skolgång

Skolsamverkan i form av SAMS och SiSam är inte tillräckligt kända överlag, varför en tydlig implementering behöver ske inom området. SAMS och SiSam anser vi utgör ett bra stöd för att säkerställa de placerade barnens obrutna skolgång.

11 Fortsatt samhällsvård efter 18 års ålder och stöd efter samhällsvård

Förslaget att socialtjänstens ansvar sträcker sig högre upp i den placerades ålder anser vi är viktigt för att ge bättre förutsättningar för framtiden. 18-årsgränsen för våra unga, som inte är lika väl rustade för vuxenlivet, är för kort och får de stöd under en längre tid så ökar möjligheterna för ett mer självständigt och välfungerande vuxenliv.

12 Konsekvensanalys

Kostnadsuträkningarna visar att det blir mer kostnadseffektivt med justeringar inom den konsulentköpta familjehemsvården när familjehemmens arvoden och omkostnader ska betalas ut direkt från kommun till familjehem men frågan är vad som skulle göra det attraktivt att bedriva familjehemsvård i privat regi? Är det önskvärda slutresultatet att endast kommunen får bedriva familjehemsvård i egen regi så är det gynnsamt både ekonomiskt och kvalitetsmässigt. Det skulle innebära att resurser kunde läggas på kommunens familjehemsenheter och utveckling av den verksamheten istället. Men som förslaget är skrivet nu så är det otydligt vad nyttan skulle vara med att på det här sättet, dela på ansvaret för de familjehem som väljer att verka från privata aktörer.

Förslagen i utredningen om barn i samhällsvård är ambitionshöjande och kommer kräva ytterligare resurser i kommunerna, särskilt gällande personalförstärkning men även utifrån en ökad administration i socialtjänstens verksamhet.

13 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

13.3 Förslag med anledning av tillståndsprocess för familjehem

Klokt att man tar hänsyn till barnen och de familjehem som har pågående uppdrag när lagändringarna träder kraft. Det hade annars hade skapat en hög arbetsinsats av kommunerna och skapat oro hos både de placerade barnen och unga samt familjehemmen.